

Fra en paalidelig Kilde er Reactionen istant til at meddele Folgende om Frugtbarheden, Dødeligheden m. m. ved det Classenske Fideicommisjes Merinos=Schæferi paa Næssgaard paa Falster, oprettet i Sommeren 1837.

	Faar	Gim- mere	Gim. Lam	gamle Bædd.	unge Bædd.	Bædd. Lam.	Salt.
1838 den 1ste Januar var Schæferiets Bestand	72	=	=	2	=	=	74
Lam af 72 Faar	=	=	30	=	=	34	64
tilsammen	72	=	30	2	=	34	138
Afgang af Faar: af Dreiesyge	2						
ved at læmme	1						
ved Alders Svaghed	3						
ved Ulykkestilfælde	2						
Afgang af Lam: døde kort efter Fødslen	7						} 20
af Trommesyge	1						
bedede	4						
	=	=	3	=	=	9	
1839 den 1ste Januar igjen i Behold	64	=	27	2	=	25	118
som ved de Ungres Overgang i de Aldres Klasse bliver	64	27	=	2	25	=	118
Indkjøbt i Sverige, og udvalgt blandt en heel Vargang	=	20	=	=	=	=	20
Kjøbt i Møglin	=	=	=	2	=	=	2
Lam af 64 Faar	=	=	42	=	=	25	67
tilsammen	64	47	42	4	25	25	207
Afgang af Faar og Bæddre: af Dreiesyge	2						
af Wattersot	2						
ved at læmme	1						
ved Alders Svaghed	2						
ved Ulykkestilfælde	1						
fulgte Bæddre	8						
bedede	2						
Afgang af Lam: af Wattersot	4						
døde kort efter Fødslen	2						
bedede	14						
	7	=	=	1	10	20	38
1840 den 1ste Januar igjen i Behold	57	47	42	3	15	5	169

	Faar	Gim- mere	Gim. Lam	gamle Bædd'	unge Bædd.	Bædd Lam	Salt.
1840 den 1ste Januar igjen i Behold	57	47	42	3	15	5	169
som ved de Ungres Overgang i de Aldres Klasse bliver	104	42	=	18	5	=	169
Lam af 104 Faar	=	=	55	=	=	45	100
tilsammen	104	42	55	18	5	45	269
Afgang af Faar og Bæddre: ved at læmme	1						
af Wattersot	1						
fulgte Bæddre	2						
bedet	5						
Afgang af Lam: døde kort efter Fødslen	5						
	1	1	3	7	=	2	14
1841 den 1ste Januar igjen i Behold	103	41	52	11	5	43	255
som ved de Ungres Overgang i de Aldres Klasse bliver	144	52	=	16	43	=	255
Formedest det knappe Foder-Aar vare kun 103 Faar bedækkede, som gave	=	=	66	=	=	36	102
Kjøbt i Møglin	=	=	=	1	=	=	1
tilsammen	144	52	66	17	43	36	358
Afgang af Faar og Bæddre: død af Alders Svaghed	1						
udsatte til Slagtning	37						
fulgte Bæddre	18						
bedet	25						
en 14aarig Bædder dræbt	1						
en ung Bædder død pludselig	1						
Afgang af Lam: død kort efter Fødslen	3						
bedet	3						
	36	2	3	15	30	3	89
1842 den 1ste Januar var i Behold	108	50	63	2	13	33	269
som ved de Ungres Overgang i de Aldres Klasse bliver	158	63	=	15	33	=	269
da Bedækningstiden var blevet forandret, for at faae Sommerlam, fik man kun 87 Faar til at løbe, som gave	=	=	49	=	=	35	84
tilsammen	158	63	49	15	33	35	353
Afgang af Faar og Bæddre: ved Lungesyge	2						
ved Ulykkestilsfælde	1						
udsatte til Slagtning	11						
fulgte Bæddre	4						
bedet	16						
Afgang af Lam: Misfoster slagtet	1						
kort efter Fødslen døde	2						
bedet	10						
	13	1	1	11	9	12	47
1843 den 1ste Januar igjen i Behold	145	62	48	4	24	23	306

Den ved Sygdom foranlebigede Dødelighed beløber sig saaledes:

i 1838 til 14 Stkr. — hvoraf 6 gamle Faar og 8 Lam — af i det Hele	138 Stkr.
1839 - 13 — — — 6 — — 1 Bødder og 6 Lam, af i det Hele	207 —
1840 - 7 — — — 1 — — 1 Stimmer - 5 —	269 —
1841 - 5 — — — 1 — — 1 Bødder - 3 —	358 —
1842 - 4 — — — 2 — — . . . . . 2 —	353 —

Ved Ulykkestilfælde, nemlig Beenbrud og uforsigtig Behandling ved Vaskning og Klipping, ere 4 Faar gaaet tabte.

Da Bedækningen ikke stæer i Flæng, men af Haanden, efter at de begjærlige Faar ved en Probeervædder ere udsøgte, saa kan Antallet af de bedækkede Faar — saaledes som stæet er — med Noiagtighed opgives.

Uf Bøddre ere 32 Stkr. solgte, og udbragte til et Beløb af ialt 908 Rbd.

Derimod er indkjøbt fra Pommern 1 og fra Møglin 3 Bøddre, som ialt have kostet 804 Rbd. 61 s.

Moderfaarene gave i 1838: $2\frac{1}{8}$ H Uld overhovedet

1839: $2\frac{1}{3}$ — —

1840: $2\frac{1}{3}$ — —

1841: $2\frac{1}{6}$ — — (en Deel meget gamle Faar bleve derefter udsatte).

1842: $2\frac{1}{2}$ — —

Rettelser.

- S. 62 Lin. 5 fra neden: hh læs: hh'
— " sidste Linie: pp læs: pp'
— 67 Lin. 4. (med Haarene i den meste Udb) læs: (med Traadene
i den meste Silke)
— " — 16. Temperatur, læs: Temperatur
— 73 — 20. (Fig. a) læs: (Fig. A)
— 75 — 3 fra ned. Cylinderne, læs: Cylinderen
— 76 — 18. den, læs: det
— 77 — 4. Hovedhaar. læs: et Hovedhaar.
— 82 — 2 fra n. tilføies efter Ordet: Band, (navnlig i Flo-
derne Saale og Unstruth)
— 96 — 2. 60° læs: 90°
— 144 — 3. 30 Rbd. læs: 40 Rbd.
-

Tabel

over

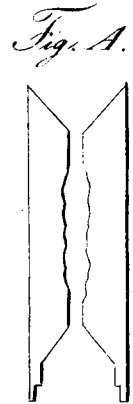
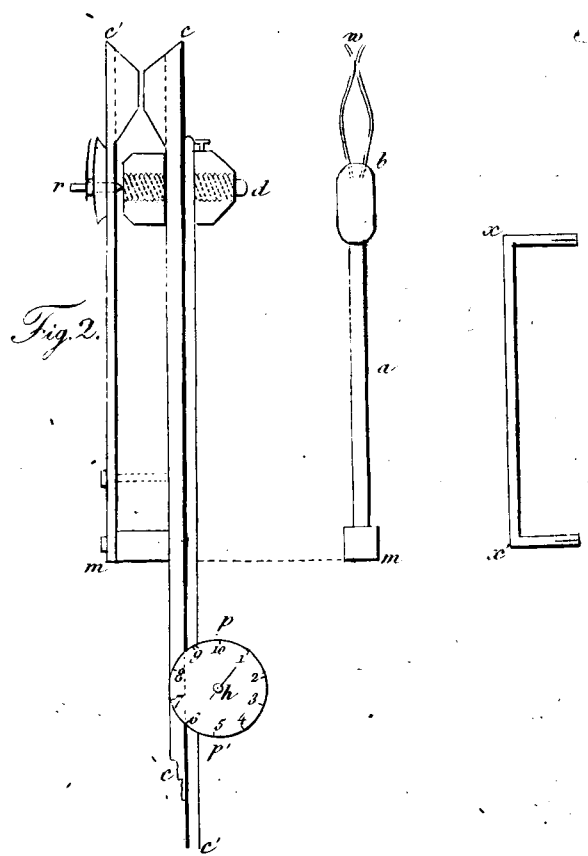
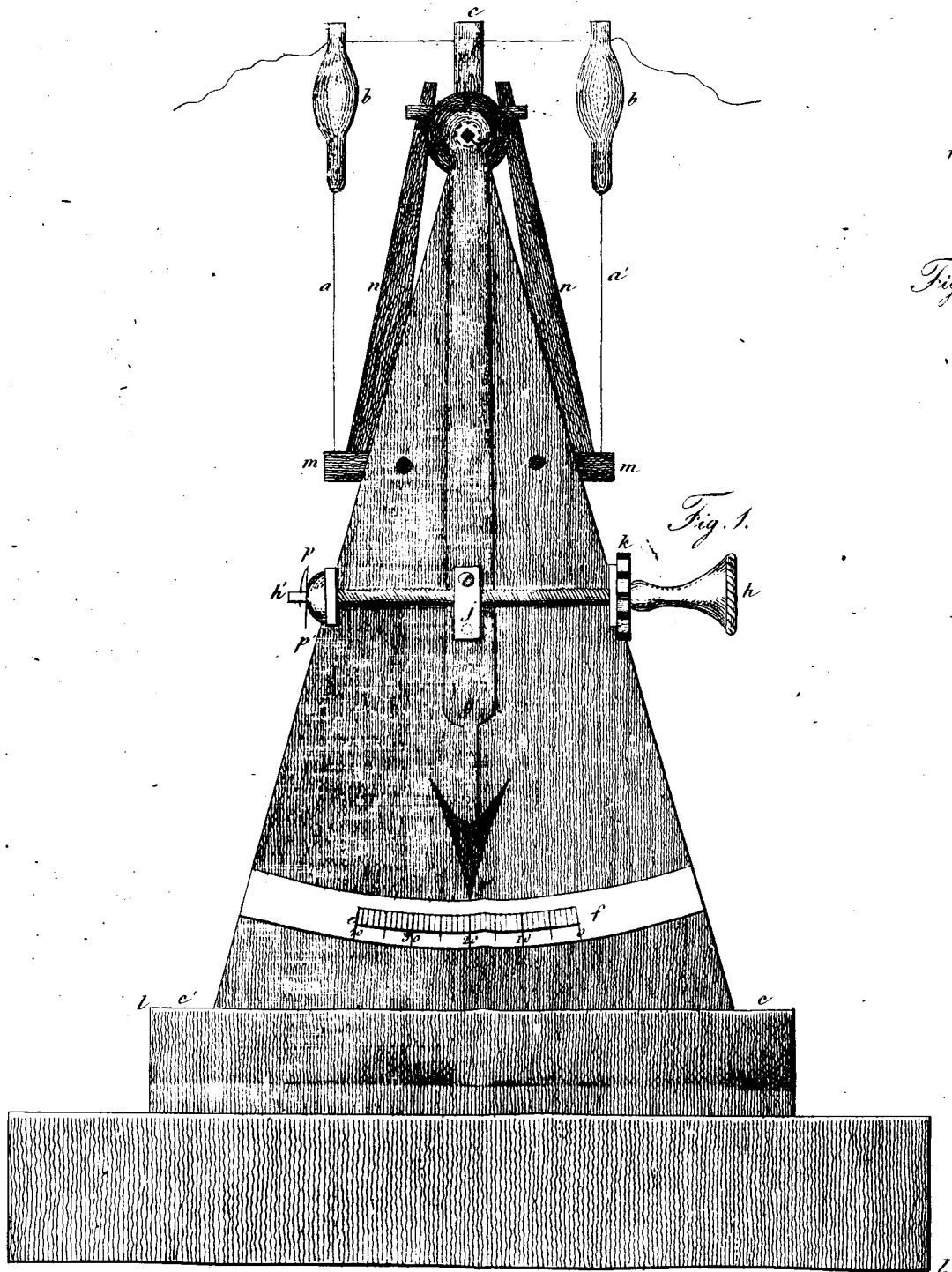
Resultaterne af de med det Gravertste Griometer anstillede Maalinger.

Sortiment.	Udb-handel.	Udbprøvens Jinhedsgrad.								Prøvens Antal.	Middeltal.	Middeltal.	Differenti.	
S. Sup. Electa	<i>E</i>	33, ^o 1.	36, ^o 5.							2	34, ^o 8	} 35, ^o 3		
	<i>H</i>	37, ^o 1.	38, ^o 9.	33, ^o 2.	31, ^o 7.	32, ^o 5.	33, ^o 9.	39, ^o 8.	39, ^o 4.	8	35, ^o 8			
Sup. Electa	<i>A</i>	36, ^o 4.	38, ^o 6.							2	37, ^o 5	} 41, ^o 7	} 6, ^o 4	
	<i>B</i>	41, ^o 0.	35, ^o 1.	39, ^o 6.	47, ^o 5.					4	40, ^o 8			
	<i>C</i>	43, ^o 2.	40, ^o 6.	42, ^o 0.					3	41, ^o 9				
	<i>D</i>	45, ^o 2.	43, ^o 1.							2	44, ^o 1			
	<i>E</i>	37, ^o 7.	41, ^o 2.	41, ^o 6.	37, ^o 9.	41, ^o 2.				5	39, ^o 9			
	<i>E_{NB.}</i>	45, ^o 4.	40, ^o 6.	42, ^o 6.	43, ^o 1.					4	42, ^o 9			
	<i>F</i>	43, ^o 2.	37, ^o 4.	39, ^o 0.	43, ^o 4.	44, ^o 9.				5	41, ^o 6			
Electa . . .	<i>F</i>	49, ^o 1.	46, ^o 0.	51, ^o 4.	44, ^o 5.	45, ^o 0.	36, ^o 6.			6	45, ^o 4	} 47, ^o 7	} 6, ^o 0	
	<i>A</i>	45, ^o 5.	44, ^o 2.	51, ^o 4.							3			47, ^o 0
	<i>B</i>	42, ^o 4.	46, ^o 8.	43, ^o 3.	44, ^o 7.	42, ^o 0.	40, ^o 6.				6			43, ^o 3
	<i>C</i>	41, ^o 8.	48, ^o 3.							2	45, ^o 0			
	<i>D</i>	50, ^o 4.	45, ^o 9.							2	48, ^o 1			
	<i>E</i>	41, ^o 0.	45, ^o 8.	42, ^o 3.	52, ^o 0.	46, ^o 7.	49, ^o 6.	51, ^o 3.			7			47, ^o 0
	<i>E_{NB.}</i>	55, ^o 1.	53, ^o 7.	51, ^o 2.	54, ^o 6.	55, ^o 7.				5	54, ^o 1			
	<i>F</i>	49, ^o 3.	54, ^o 9.	50, ^o 0.	52, ^o 6.	51, ^o 0.	51, ^o 5.	48, ^o 0.	55, ^o 7.	59, ^o 3.	9			52, ^o 5
	<i>G</i>	42, ^o 2.	46, ^o 4.	44, ^o 3.							3			44, ^o 3
<i>G</i>	48, ^o 6.	49, ^o 7.	45, ^o 8.							3	48, ^o 0			
Prima . . .	<i>A</i>	45, ^o 2.	53, ^o 0.	50, ^o 5.	47, ^o 1.	46, ^o 6.				5	48, ^o 5	} 52, ^o 4	} 4, ^o 7	
	<i>A'</i>	52, ^o 0.	53, ^o 0.	50, ^o 0.	52, ^o 4.	52, ^o 7.				5	52, ^o 0			
	<i>B</i>	51, ^o 5.	49, ^o 3.	56, ^o 1.	50, ^o 6.	50, ^o 1.	49, ^o 0.	51, ^o 2.			7			51, ^o 1
	<i>C</i>	51, ^o 8.	44, ^o 3.	48, ^o 4.							3			48, ^o 2
	<i>C'</i>	54, ^o 2.	53, ^o 1.	56, ^o 7.	53, ^o 5.	58, ^o 3.				5	55, ^o 2			
	<i>D</i>	54, ^o 6.	54, ^o 6.	51, ^o 5.							3			53, ^o 6
	<i>D'</i>	54, ^o 7.	55, ^o 3.	61, ^o 1.							3			57, ^o 0
	<i>E</i>	50, ^o 9.	55, ^o 1.	52, ^o 6.	52, ^o 2.	52, ^o 3.				5	52, ^o 6			
	<i>E_{NB.}</i>	58, ^o 8.	52, ^o 0.	59, ^o 0.	53, ^o 9.	53, ^o 5.				5	55, ^o 4			
	<i>F</i>	48, ^o 3.	49, ^o 5.	56, ^o 7.	52, ^o 8.	50, ^o 5.	56, ^o 2.	58, ^o 8.	53, ^o 8.					8
<i>G</i>	49, ^o 2.	49, ^o 9.	49, ^o 0.							3	49, ^o 4			
Secunda . .	<i>A</i>	60, ^o 0.	54, ^o 6.	60, ^o 0.	61, ^o 0.					4	58, ^o 9	} 57, ^o 9	} 5, ^o 3	
	<i>B</i>	60, ^o 4.	52, ^o 7.	50, ^o 2.	56, ^o 5.	58, ^o 4.				5	55, ^o 6			
	<i>D</i>	61, ^o 0.	53, ^o 2.	54, ^o 8.							3			56, ^o 3
	<i>E</i>	55, ^o 8.	60, ^o 0.	60, ^o 6.	56, ^o 8.	58, ^o 8.				5	58, ^o 4			
	<i>E_{NB.}</i>	62, ^o 1.	54, ^o 2.	55, ^o 0.	61, ^o 1.					4	58, ^o 1			
	<i>F</i>	63, ^o 5.	56, ^o 5.	61, ^o 5.	54, ^o 0.	60, ^o 2.				5	59, ^o 1			
	<i>G</i>	54, ^o 2.	63, ^o 6.	59, ^o 2.							3			59, ^o 0
Tertia . . .	<i>A</i>	60, ^o 6.	65, ^o 0.	62, ^o 0.					3	62, ^o 5	} 63, ^o 2	} 5, ^o 2		
	<i>B</i>	65, ^o 8.	55, ^o 1.	64, ^o 6.	58, ^o 4.	56, ^o 1.	49, ^o 7.			6			58, ^o 3	
	<i>E</i>	70, ^o 0.	67, ^o 6.							2			68, ^o 8	
	<i>E_{NB.}</i>	66, ^o 4.	57, ^o 5.	65, ^o 2.	63, ^o 3.	64, ^o 0.				5			63, ^o 3	
Qvarta . . .	<i>B</i>	66, ^o 3.	69, ^o 5.	70, ^o 9.	66, ^o 5.					4	68, ^o 3	} 68, ^o 4	} 4, ^o 7	
	<i>E</i>	73, ^o 1.	73, ^o 0.	63, ^o 8.	64, ^o 7.	74, ^o 2.	65, ^o 7.			6	69, ^o 1			
	<i>E_{NB.}</i>	64, ^o 3.	68, ^o 6.	64, ^o 4.	71, ^o 4.	57, ^o 8.	76, ^o 3.	72, ^o 0.			7			67, ^o 8
Qvinta . . .	<i>B</i>	71, ^o 7.	74, ^o 1.							2	72, ^o 9	} 73, ^o 1	} 0, ^o 5	
	<i>E</i>	75, ^o 0.	69, ^o 7.	73, ^o 7.	66, ^o 4.	72, ^o 1.	73, ^o 6.			6	71, ^o 8			
	<i>E_{NB.}</i>	77, ^o 1.	72, ^o 4.	74, ^o 2.					3	74, ^o 6				
Sexta	<i>B</i>	75, ^o 2.	72, ^o 1.							2	73, ^o 6	73, ^o 6		
Septima . .	<i>B</i>	85, ^o 9.	77, ^o 0.	84, ^o 5.					3	82, ^o 5	82, ^o 5	8, ^o 9		
Rand-Udb . . .	—	112, ^o 3.								112, ^o 3				

Differenti imellem Super-Super-Electa og Super-Electa = 6,^o4.
 — — Super-Electa . . . og Electa = 6,^o0.
 — — Electa . . . . og Prima = 4,^o7.
 — — Prima . . . . og Secunda = 5,^o5.
 — — Secunda . . . . og Tertia = 5,^o3.
 — — Tertia . . . . og Qvarta = 5,^o2.
 — — Qvarta . . . . og Qvinta = 4,^o7.
 — — Qvinta . . . . og Sexta = 0,^o5.
 — — Sexta . . . . og Septima = 8,^o9.

Middeltal = 5,^o24.

Forfjellen imellem to paa hinanden følgende Sortimenter efter Middeltallet af 2708 Maalinger = 5,^o24, eller circa 0,0005 af en Pariser-Linie.

Om Rjær-Padderoffen, og dens formeentlige Skadelighed for Hornqvæget.

Sr. L. A. Staudinger, Forpagter paa Groß-Flottbeck ved Hamborg, en Landmand, som med mange Aars Praxis forener meer end almindelige Kundskaber, har udgivet et Skrift under Titel: *Gesammelte practische Erfahrungen und Beobachtungen in dem Gebiete der Landwirthschaft, 1stes Hest. Der Duwock (Equisetum palustre)*. Denne Plante, som paa Dansk hedder Rjær-Padderoffen, erklærer han for høist skadelig for Hornqvæget, og derhos saa meget mere for-
dærlig, som det nok ikke engang er mueligt at udrydde den, og i begge Henseender er denne hans For-
mening udentviol alt for vel grundet; men endskjondt han troer, at den ikke kan udryddes, indrømmer han dog, at den saaledes kan dæmpes, at den bliver uskadelig, og de Anviisninger dertil, som Skriftet indeholder, ere vist paalidelige, da de ved mange Erfaringer ere stadfæstede.

Forfatteren har indsendt et Exemplar af dette Skrift til Hans Majestæt Kongen, som i Betragtning af Sagens Bigtighed har befalet det Kongelige Rentekammer at opfordre det Kongl. Danske Landhuusholdningselskab til at henvende dets Opmærksomhed paa denne som saa skadelig beskrevne Plante, forsaavidt den

her i Landet maatte forefindes, samt paa Midlerne derimod.

Landhuusholdningselskabet har derfor anmodet adskillige Landmænd om at meddele det saa tilforladelige og fuldstændige Erfaringer om denne Gjenstand, som de enten selv have gjort eller maatte finde Veilighed til at indsamle fra andre Landmænd. Selskabet har derhos yttret, at man maatte tilkjendegive sin Formening, om der mueligen maatte være Anledning for Selskabet til at foranstalte udgivet i Trykken en forfattet dansk Oversættelse af Staudingers Skrift.

Da jeg selv har havt ubehagelige Erfaringer om den omhandlede Plantes Skadelighed, og da adskillige Landmænd baade i og udenfor Bondestanden have sagt mig, at ogsaa de have gjort lignende Erfaringer, og da dette fordærvelige Ukrud er meget almindeligt her i Danmark, ligesom overalt i Europa, ligesom dets koldeste til dets varmeste Klimater, saa har jeg ikke kunnet tvivle om, at det jo vilde være nyttigt, at forfatte og offentliggjøre en liden Afhandling, der baade maatte indeholde en saadan Beskrivelse over Planten, at den kunde kjendes fra enhver anden, og Underretning om dens Skadelighed, samt især om Midlerne til at afværge dens fordærvelige Virkninger. Foranlediget ved ovenanførte Yttring af Landhuusholdningselskabet, besluttede jeg derfor at anvende noget af det mig i Alderdommen forundte Otium til Udarbejdelse af et lidet Skrift om denne Gjenstand, indstillende det til det høie Selskabs Bedømmelse, om det maatte findes

hensigtsvarende og om det bør udgives i Trykken eller ikke. Det er vel ikke egentlig nogen forfattet Doversættelse af Staudingers Skrift, men hans Meddelelser ere troelig afbenyttede.

Vester Skjerninge, den 24de Febr. 1841.

M. T. Bredsdorff.

I.

Vel maatte det synes rettest at forudstikke en Beskrivelse over denne mærkelige Ufrudsplante, førend dens skadelige Virkninger omtales, men da Beskrivelsen er ufornoden for Læsere, som kjende den, og det derimod for dem, der ikke kjende Planten, først vil blive vigtigt at see den beskrevet, naar de forud ere underrettede om den store Skade, som den kan afstedkomme, saa har man anseet det for rettest, først at omtale denne Gjenstand.

Efter Staudingers Beretning forvolder denne Plante ubodelig Skade i Marsklandene, hvor den findes i overordentlig Mængde, og hvor forbausende hans Beretning derom end maatte synes, kan man dog ikke andet end erkjende den for aldeles paalidelig. Da han i meer end 40 Aar har boet paa Grændsen, og meget flittig bereist Marsklandene, saa har han havt den bedste Leilighed til baade at samle Erfaringer ved Samtale med hans Naboer, Marskbeboerne, og til selv at anstille Undersøgelser derover.

Han beretter, at der gives den Mark, hvor forhen 18 til 20 Dyrer kunde æde sig fede Marskroernes

overordentlige Fedme er jo noksom bekjendt), men efterat Padderoffen har taget Overhaand, kan en saadan Mark nu neppe fede 4 til 5 Oxer. Køerne, som i hine Egne have givet saa rigelig Melk og ypperligt Smør, give nu, i Sammenligning med Fortiden, et usfelt Product, de hentæres, og hos nogle har dette Ukrudd forvoldt Døden, hvorfor det ogsaa har faaet det Navn Krudd (Køedød).

Der har som bekjendt forhen hersket stor Velstand i Marsslandene: der skal endog have været en og anden Bonde, som eiede mere end een Tønde Guld; men Beboernes Velstand skal i den senere Tid være overmaade meget aftaget, og dertil maa vistnok den saa skadelige Padderoffe have bidraget betydeligt.

Hvorledes det er gaaet til, at denne Plante er bleven saa udbredt i Marsslandene, at den har kunnet frembringe saa ødelæggende Virkninger, derom giver Staudinger meget fyldestgjørende Oplysning. Han viser, at Marssbeboerne ved deres ypperlige Græsning og Høavl ere af Naturen henviste til Dvægavl, og at Agerdyrkingen, som paa det egentlige Marssland har at kjæmpe med ikke ubetydelige Vanskeligheder, først senere er bleven indført der. Da nu Beboerne bleve vaer, hvor overordentlig frugtbar deres Jordbund var til Kornavl, og at de uden Gjødning erholdt saa rige Afgrøder af Hvede, Byg, Havre, Rapsæd m. m., saa fristede denne store Frugtbarhed Mange til at opbryde deres ypperlige Enge og drive Jorden i endeel Aar efter hverandre, saa at den tilsidst blev reent ubjødsket.

Følgen blev nu, at der kom lidet eller intet Græs frem, og at selv det Klover, som af En og Anden var saaet med sidste Halm, kom tyndt op, fik ingen synderlig Bært, medens derimod den haardnakkede Padderokke, for hvilken Jorden endnu var meer end god nok, fik Luft og tillige Rum til at udbrede sig. Forhen under den yppige Græsvært, og ligeledes saalænge Jorden blev dreven og var bevoret med Korn, kunde Padderokken ingen Fremvært faae, maastee neppe nok komme tilsyne, men Roden er altfor seilivet til at kunne døe ud, og ved de hyppige Pløininger og Harvninger, som Jorden havde faaet i Dyrkningsaarene, var enhver Rod staaren i mange Stykker, og af hver af disse Stykker spirede en ny Plante frem, saa at Marken snart blev overgroet dermed. Dette stemme Ufrud har nemlig disse to Egenstaber, som saa let gjøre det herstende: den ene, at Roden, som kan gaae overmaade dybt ned i Jorden, endog flere Alen, beholder sin Spire-Egne uforbrændt, om den end i mange Aar er aldeles ubeluffet fra Luft og Sol, men bliver den Jord, hvorunder den laae skjult, bearbejdet, hvorved Luften og Solvarmen kan komme til at virke paa den, saa skyder den Spirer, som ville vore frodig frem, naar de ikke undertrykkes af en tæt sluttet Grode af Græs, Korn eller andre Bærter. Den anden Egenstabs er den ovenfor berorte, at ethvert nok saalidet Stykke Rod kan frembringe en ny Plante (hvilken Egenstabs den har tilfælles med Dvikgræsset og flere Planter), saa at den netop ved Jordens Bearbejdning

med Plov og Harve kan formere sig i det Uendelige, idet disse Redskaber skjære Roden i utallige Stykker, og den ofte gjentagne Pløining bliver saaledes et Mittel, ikke til at udrydde Padderokken, men endog til at formere den, saa at den saa godt som bliver Enehersker i en saadan Mark.

Vel er denne Plante nok neppe paa noget andet Sted i de danske Provindser saa ødelæggende, som i Marsskandene, tildeels vel endog fordi den ingensteds finder saa gunstig en Jordbund for sig som der; men alligevel kunne dens Virkninger hertillands være slemme nok til at enhver Landmand, paa hvis Grund den findes, har høilig Aarsag til at være opmærksom paa den, og den er ingenlunde sjelden.

Jeg selv har, som foran meldt, havt Prover af denne Plantes Skadelighed, og endskiøndt jeg for meer end 50 Aar siden og fremdeles har modarbejdet den, saa at den for længe siden har ophørt at anrette nogen Skade, kan man dog endnu stundom træffe paa enkelte Planter*). I saadan Mængde som i Marsskandene, har den ingenlunde viist sig her, ei heller har den havt saa frodig en Væxt; thi den har her ikke fundet hiin frugtbare Jordbund for sig; tværtimod, dens Borested var en Engstrækning af fletteste Beskaffenhed, uduelig for de ædlere Planter og Græs-

*) I afsigte Sommer, da jeg har været opmærksom paa den, har jeg desværre truffet den i stor Mængde paa mine Enge, saa at Høet af en betydelig Engstrækning er ubrugeligt til Kærne.

arter, da den bestod af idel Gunger, saa at dette Ufrud, der godt kan nøies med sliq Jordbund, havde desmere Naaderum. Ved mange hundrede Favne Grofter, er denne Engstrækning for en stor Deel befriet for Vand, saa at den har funnet dyrkes med Biskehavre og har givet temmelig gode Afgrøder, saavel deraf, som af det isaaede Græs og Klover. I Fremtiden vil dette fordum uduelige Areal, som udgjør en Strækning af omtrent 10 Tdr. Land, kunne give rigelig Korn og Høe, saasom den nuværende Besidder ikke alene omhyggelig sørger for at holde det frit for det skadelige Vand, men ogsaa agter at mergle det, naar han er særdis med den bedre Jords Mergling.

De skadelige Virkninger, som jeg fordum erfarede af Græsset og Høet fra den ommeldte Eng, vare vel ikke saa ødelæggende som de, der, ifølge Staudingers Beretning, finde Sted i Marsklandene; men de vare alligevel ingenlunde ubetydelige. Naar der i tørre Sommere manglede Græsning for Dvæget, saa at det tog sin Tilflugt til den sids og sure Eng, satte det fjendelig af paa Melken og paa Huldet, endssjøndt Engen tilsyneladende havde Græs i Mængde og hoit voret, Melken fik blaae Pletter, ja i nogle Bøtter var den blaae paa hele Overfladen, bar kun ubetydelig Fløde, og man maatte undertiden kjerne i flere Timer, inden man fik Smør, som endda iffun var ringe baade i Smag og Udseende.

Disse Uleiligheder have forhen, førend et bedre Avlsbrug blev almindeligt, ingenlunde været sjeldne,

og have voldt mangen Landmand soleligt Tab. Naar slige Uheld i forrige Tider indtraf, og især naar de ramte enkelt Mand, medens Naboerne vare frie derfor, var det temmelig sædvanligt blandt Almuesfolk at troe, at Køerne vare forherede Celler som det kaldtes, forgjorte). Mistanken faldt da let paa En eller Anden, som man indbildte sig at være en Her, og af denne Mistanke opstod ikke sjelden Uvenskab og Splid imellem Naboer, medens det ved Undersøgelse havde kunnet findes, at Heren var ingen anden end den skadelige Græsgang, hvori den forbarvelige Padderokke herskede. Ganske udryddet er slig Døvertroe nok neppe endnu, skjøndt meget aftaget, Tak være vore Tiders større Oplysning.

Men det er ikke blot medens Dvæget gaaer paa Græs, at denne Plante frembringer de skadelige Virkninger, ogsaa som Høe om Vinteren har den endnu Kraft til at skade, om end ikke i den Grad som medens den er grøn og frisk*); men om Vinteren mærkes det mindre, og det af meer end een Aarsag. Om Sommeren vil man strax mærke Melkens Formindskelse, saasnart Dvæget har forladt den sunde, om end, for medelst Tørken, ringe Græsgang; om Vinteren derimod, naar Dvæget staaer paa det tørre Foder, er det

*) En Deel af den skadelige Virkning forebygges dog ved et naturligt Instinct hos Køerne; thi paa Græsgangen lade de Paderokken staae, og i Høet vrage de den, med mindre Hungeren nøder dem til at aede den.

en Selvsolge, at Melken maa svinde, og man gjør ikke Regning paa andet, med mindre man er betænkt paa at anvende andre Midler til at vedligeholde Malkningen og Dvægets Huld, saasom Kaalblade, Kartofler og andre Foderrødder. Kornsfræae o. s. v. Giver man end Dvæget af det med Padderoffen blandede Høe, vil det vrage det meste deraf, og paa denne Maade gaaer den største Deel af det paa den sure Eng avlede Høe tilspilde som Orte, naar det anvendes til Hornqvægets Fodring, og man har da ingen Nytte deraf, uden forsaavidt det hjælper til at forøge Gjødningen, men endog som Gjødning kan Padderoffen mueligt gjøre Skade, nemlig dersom den anvendes paa sid og snur Jord, hvor den tørre Plante igjen kan komme tillive.

2.

Denne skadelige Plante er mange Landmænd baade i og udenfor Bondestanden velbekjendt, men der er vist ogsaa Mange, som vel have erfaret de slemme Virkninger af den, men ikke kjende den. Den letteste Veie til at lære den at kjende, er naturligviis naar man kan erholde Planten selv foreviist af en Anden, som med Visshed kjender den*). I Mangel af en saadan

---

*) Jeg foranlediges herved til at bringe et Snkke i Grindring, som jeg for nogle Aar siden har fremført i en Afhandling om Underviisning i Naturhistorien i Landsbysskoler, indrykket i Blandinger fra Sorøe, 6te Hefte.

Anviisning vil den, der kan faae en Afbildning af Planten at see, let kunne kjende den paa Marken. Den findes afbildet i Flora dan. 20de H., 1183 Tavle, i Fl. norv. 410 og Fl. suec. 929, men disse kostbare Bærter gives der kun meget faa Leilighed til at see. En Beskrivelse af Planten vil derfor ikke være overflødig.

Denne Plante hører til en Afdeling eller Klasse af Bærter, hvis Blomstrings- og Befrugtningsdele ere enten aldeles skjulte og usynlige eller dog saa utydelige, at de ikke kunne henføres til nogen af de andre Classer. Botanikerne have derfor kaldet Bærterne af denne Klasse Lønblomstrende (Cryptogamister) til Forskjel fra de øvrige Planter, hvis Blomstrings- og Befrugtningsdele ere kjendelige, og de fleste have i deres Plantesystemer anvist denne Klasse den sidste Plads, det er nemlig den 24de Klasse hos Linné og den 23de hos Hornemann.

Til denne meget talrige Klasse høre Bregnerne (til hvilke de nysnævnte Botanikere ogsaa henføre Padderockeflægten), Mosserne, Tangarterne, Lavarterne og Svampene.

Den Planteslægt, hvorunder Njar-Padderocken hører, kaldes af Hornemann Padderocke, af Viborg Hestehale. Dette sidste Navn svarer temmelig til det latinske Navn Equisetum, som alle, baade ældre og nyere Botanikere kalde den med. Af Naturforskeren Plinius, som levede for 1800 Aar siden, kaldes den saaledes.

Vadderoffens Stængler bestaae af flere Led, ethvert af disse Led synes at være fremspiret af en takket Ring eller Krone, der omgiver Stængelen ved hvert Led's Utspring; hos nogle findes der endeel grønne Stilke eller Grene (af Nogle kaldede Blade) siddende i Kredse tæt under hver af de nævnte Ringe eller Kroner, og disse Grene bestaae ligesom selve Stænglerne af Led og ere forsynede med Ringe, men ere finere end Stænglerne og have ingen Ar. Vadderoffens Frugt er nemlig et paa Toppen af Stængelen siddende Ar eller Rakle, som bestaaer af en Mængde smaae Skjolde, hvilke, naar Planten er moden, udgyde et meget fint Støv, lig andre Planter's Sædstøv (som den saakaldte Drie eller Dræe i Rugen, medens den blomstrer).

Al Vadderoffens Slægt findes i Danmark 8 Arter, hvoraf de fleste ere mere eller mindre almindelige. 4 af disse Arter har Hornemann benævnt efter deres Boresteder: Skov-, Vand-, Kjør- og Dynd-Vadderoffe, 2 andre Polcer- og almindelig Vadderoffe. Disse Arter (tilligemed 2 andre mindre almindeligt forekommende) kunne henføres til 2 Afdelinger; til den første høre de, hvis golde og frugtbærende Stængler have et forskjelligt Udseende og fremkomme til forskjellig Tid (de frugtbærende Stængler mangle nemlig de ovennævnte Sidegrene, hvilke derimod findes hos de golde); den anden Afdeling indbefatter de Arter, hvis golde og frugtbærende Stængler fremkomme samtidigt og see eens ud, (de ere nemlig begge enten forsynede

med Sidegrene eller mangle disse). Til den første af disse Afdelinger horer blandt andre den almindelige Padderoffe, som forekommer meget hyppigt, dens Borested er Agerjorden, hvorfor og Viborg kalder den Mark-Hestehale. Dens frugtbærende Stængel kommer frem i Foraaret, i Udseende og Dannelselse temmelig liig en Asparges, dog ikke i Farven, da den er guulagtig, den er 1—1½ Dvarteer høi, glat og bladløs; det andet Slags Skud af samme Plante (de golde) komme derimod ikke frem førend hen i Sommeren, de have temmelig Lighed med en spæd Gran- eller Fyr-Plante, ere lysgronne og høiere end de frugtbærende Skud. Da denne Padderoffeart er den almindeligste af hele Slægten (hvorfor Hornemann har kaldet den almindelig Paderoffe), saa ville udentvivl de fleste Landmænd kjende den, skjøndt den nu ikke forekommer saa hyppigt som i forrige Tider, da Agrene bleve udlagte til Hvile uden isaaet Kløver eller Græsfrø, hvorved den nu meget qvæles. Den er afbildet i Fl. dan., Tavle 2001, ligesom og i Orstedes „Planteriget's Naturhistorie“.

Til den anden Afdeling (de, hvis golde og frugtbærende Stængler ere eensdannede) horer Poleer-Padderoffen, der saa meget bruges til at polere eller glatte Trævare o. a. m., og som vil være enhver bekendt under det sædvanlige Navn, Stavgræs. Den mangler Sidegrene baade hos de golde og frugtbærende Stængler, og vorer i fugtige Skove, ogsaa her i Landet, men sjeldnere end de øvrige Arter. Til denne Afdeling høre ogsaa de 3 Arter, som alle vore paa

fugtige Steder (silde Enge, Sumpe, Aaer o. s. v.), nemlig Kjær-, Vand- og Sump-Padderokke.

Kjær-Padderokken, om hvilken denne Afhandling egentlig handler, vil efter den foregaaende Beskrivelse af Forskiellen mellem de 2 Afdelinger, let kunne skjelnes fra den almindelige Padderokke (hvis golde Stud den forøvrigt har endeel Lighed med), desuden vil ogsaa deres forskjellige Vorested adskille dem fra hinanden; vanskeligere er det derimod at adskille den fra Vand- og Dynd-Padderokke, da de alle have Sidegrene paa begge Slags Stud, og vore omtrent paa samme Steder. Det Kjendemerke hvorved de lettest kunne skjelnes fra hinanden, finder man ved at overskjære Stængelen paa tværs, hvorved man vil see, at Stængelen hos de 2 nævnte Arter er huul, medens Kjær-Padderokkens Stængel er afdeelt i flere Rum eller opfyldt med en fast Masse (Marv), som er gjennemboret af Huller.

Kjær-Padderokken er furet og hvas at føle paa, den kan ogsaa, i Mangel af Skavgræs, nogenledes bruges til at polere med, Roden er krybende, leddet, og ved Leddenes Sammenføjninger trevlet, den udbreder sig lettelig til alle Sider og skyder saavel nedad som opad, stundom indtil flere Alens Dybde. Som ovenfor meldt, kan ethvert nok saa lidet Stykke Rod frembringe en ny Plante, saa at den saagodtsom kan formere sig i det Uendelige; ja den er, ifølge Staudingers Beretning, saa seilivet, at den, efter at have ligget saalænge opgravet, at man maatte troe den ud-

torret, endda kan komme tillive, naar den igjen kommer i sit Element*).

3.

Enhver Landmand, paa hvis Grund Kjør-Padderokken findes, maa det vel være om at gjøre at bekjæmpe en saa farlig Fjende af hans Belsærd; det maa derfor være ham vigtigt at gjøre sig bekjendt med de gode Anviisninger dertil, som Staudinger giver i sit Skrift.

At udrydde den aldeles, anseer han for umueligt, formedelst de ovenansførte Egenheder hos Roden; men at gjøre den uskadelig, det formaaer enhver duelig Landmand paa meer end een Maade.

Staudinger anfører flere Midler, som Erfaringen har viist svarende til Hensigten. Iblandt disse synes han at give den saakaldte Dverrisling Fortrinnet, naar Beliggenheden tillader at anvende den, det skal baade være det kraftigste og tillige det fordeeligste. Som Beviis herfor anfører han følgende mærkelige Exempel: En berømt Landmand i Mecklenborg, Domaineraad Pogge, har i et meget anpriist Skrift „den practiske Engdyrkning“ yttret sig om Dverrislingen saaledes:

„Af mine nu overrislede Enge avlede jeg forhen ikke et Læs Høe, som Kjerne vilde æde, nu derimod fortære de det altsammen med Begjærlighed; thi den

*) Denne Rodens Seilivethed er dog en Egenhed, som Kjør-Padderokken for en stor Deel har tilfældes med de andre Arter.

slemme Padderokke er qvalt af den stærke Græsvoert, men ikke udryddet; dersom Overrislingen hører op, saa er den der igjen.

Førend jeg indførte Overrisling, havde jeg af Enge, som bleve flaaede, kun 3 Læs Efterslæt, nu har jeg af disse og andre Enge, som forhen ikke afgave noget, 60 Læs Efterslæt af det skjønneste Høe, og den første Slæt har ligeledes tiltaget betydeligt.

Ingen Operation har i Forhold til Omkostningerne været mig saa nyttig som denne, der baade forbedrer og forøger Græsset og Høet, og hvilken Fordeel er det ikke for Agerdyrkningen, at man derved vinder en stor Mængde af bedre og kraftigere Gjødning”.

Men hvor overordentlig fordeelagtig denne Operation end er, vil man dog nok i Almindelighed være bedst tjent med at opsætte Udførelsen deraf, indtil man kan faae den foretaget af en Mand, som af egen Erfaring kjender den nøiere; thi efter skrevne Anviisninger dertil, er det temmelig vanskeligt at gjøre sig et fuldkomment Begreb derom, og man kan lettelig begaae Feil derved, som, om de end ikke gjøre Skade, dog forspilde Nytten deraf.

Staudinger anbefaler fremdeles aarlig at sætte Engen aldeles under Vand i nogen Tid. Dette Middel er maaskee ligesaa velgjørende, og det er ikke ubekjendt, men ogsaa denne Operation udfordrer practisk Beskjendtskab dermed og megen Agtpaagivenhed, da den ellers ligeledes let kan mislykkes.

Næst efter disse er nok det fordeelagtigste Middel dybe Vandgrøfter, der kunne befrie den sure Jord fra det skadelige Vand og forvandle den til Møieland. Dette Middel torde man vel antage at være saa almindelig bekjendt, at det var usfordent at omtale det. Smidlertid træffer man dog undertiden paa Steder, hvor det høilig kunde behøves og dog ikke er anvendt, dog langt sjeldnere nuomstunder end i forrige Tider. Men selv dette almindelig bekjendte Arbeide udføres stundom paa en saadan Maade, at det ikke gjør den fulde Nytte; man seer nemlig undertiden Grøfter trukne ligesaa fra det nederste Sted af Engen op til det øverste, uden at der ovenved er anbragt nogen Grøft til at overfljære Bandaarerne. Det Vand, som gjør Engen suur og begunstiger Kjær-Padderoffen, er ikke alene det tilfældige Regnvand og den i Foraaret optoede Snee, men meget ofte Bandaarer i den ovenfor liggende høiere Jord; da disse i Almindelighed ere vedvarende, saa føre de uafbrudt Vand ned i den nedenfor liggende Eng, medens derimod Regn- og Sneevandet kun falder nu og da, og altsaa ikke virker vedvarende som Bandaarerne, saa meget mindre som det er mere udsat for Solen, og altsaa lettere bortdunster. Dersom Engens Underlag er Leer, hvilket gjerne er Tilfældet med de vaade Enge, saa forhindrer dette Leerlag Vandet fra at synke dybere ned, det bliver da staaende i det øverste Jordlag, og gjør det suurt og ubueligt til de ædlere Græsarter, men derimod beqvemt for Kjær-Padderoffen og andre skadelige Planter. For

nu at forhindre Bandet fra at fordærve Engen, trækker man en dyb Vandgrøft langs hen med det høiere Agerland, hvorved man overfjærer de ovenfra kommende Bنداarer. Denne Hovedgrøft maa have et lidet Fald fra den ene Ende til den anden, for at Bandet kan have desto friere Løb hen til Afløbsgrøften, der skal bortføre Bandet, og derfor drages lige ned til den Bæk eller Aae, som skal optage det. Gives der ingen saadan Leilighed af Naturen til at komme af med det nedrundne Vand, maa man allerneberst grave en Dam, som kan modtage det, hvilken man da kan afbenytte til Fiskepark eller Vandingssted. Jo snævrere en Grøft er i Bunden, desbedre løber Bandet. Foruden den omtalte Hovedgrøft, gjør man vel i at trække een eller flere Grøfter nedenfor i samme Retning som den (parallele med den) med 10 à 12 Alens Mellemrum, hvilke da i Fremtiden blive Aagre. Enhver Grøft maa undertiden eftersees for at oprensnes, dersom der maatte være stude Jord ud eller anden Hindring for Bandets frie Løb skulde findes.

Naar Engen saaledes er udgrøftet, vil det ikke vare længe inden den vil kunne bære Heste og Vogn, og man paafører den da et Lag Jord, Sand eller Gruus, hvilket alt tjener til baade at tilveiebringe den fornødne Jordforpe (thi ved Bandets Afledning maa Jordforpen være sunken sammen) og tillige til at opvarme denne ellers kolde Jord; derefter pløies den. Den første Sæd man byder en saadan Jord, maa nok helst være Biffer eller Biffehavre, næste Aar Havre

og deri rød og hvid Klover, halvt af hver, samt en Græsart, som i flere Aar kan vedligeholde sig, efterat Kloveren er uddød. Med Hensyn hertil vilde høi Havre (*Avena elatior* Linn. *Arrhenatherum elatius* Beauv.) især fortjene at anbefales, dersom Frøe af den var at bekomme; thi den kan vare ved i mange Aar, den er desuden en god og tillige meget rig Græsart, men da den ikke dyrkes i nogen Mængde hertilands, skjøndt den ingenlunde er sjelden her, vilde man nok vanskelig kunne faae tilstrækkelig Qvantitet til at faae, uden ved selv at avle sig ind i den, og dette kan man opnaae i faa Aar*).

Den under Navnet Timotheigræs bekjendte Eng-Rottehale (*Phleum pratense* Linn.) vil derimod lettelig kunne faaes tilkjøbt, det er ogsaa en god og rig Græsart, men ikke saa varig som hiin; endnu almindeligere er Raigræsset (*Lolium perenne* L.). En Mængde andre funde og frugtbare Græsarter og Foderurter,

---

*) Min Fader dyrkede den i mange Aar i et Bed i Haven, og den gav bestandig en meget stærk Græsvoxt, men da den siden blev saaret i en liden Plet i Marken, gik den bort, formodentlig ved Forsømmelse. Jeg maa her tillige nævne en Græsart, som uden tvivl vilde være hensigtsmæssig at faae i Enge, nemlig Rørgræs (*Phalaris arundinacea* L., *Digraphis arundinacea* Trin.), overhovedet er det uden tvivl af Bigtighed at faae mange forskellige Græsarter, især saadanne, som af Naturen vore paa gode Enge, og saadant blandet Frøe vil ikke være vanskeligt at erholde, da der sædvanligt falder meget Frøe af paa Høloftet.

(især af Bælleplanterne eller Diadelphisternes Klasse), fortjene at anbefales, men det vilde være altfor vidtløftigt at opregne dem her, og de ville neppe være at faae tilkjøbs i fornoden Dvantage.

Staudinger anbefaler alene den røde og hvide Kløver til at besaae dette Slags Eng med, men han vil da og, at man skal gjøde den, hvilket vistnok vilde være ønskeligt, men i Almindelighed kan det neppe antages, at man har Gjødning tilovers fra Algerlandet og den gode Engbund, hvor man har Bished om, at den betaler sig, og hvor man derfor helst maa anvende den. I den forhen saa udelige Eng tør man ikke vel vente, at Kløveren vil vore saa frodig og tæt, at den ganske kan underkue Padderokken, det er derfor saa nyttigt at saae Græsfrøe tilligemed Kløverfrøet, da derved vil dannes en tættere Grønsvær, saa at Padderokken slet ikke kan komme frem. Ved den her angivne Behandling vil ikke alene det skadelige Ukrud qvæles, men man vinder tillige en for Dvæget sund og nærende Afgrøde af Kløver og Græs*).

Foruden de anførte Midler imod den skadelige Padderokke, hvilke under alle Omstændigheder ere de

---

*) Saavit havde min gamle Fader udført dette Arbeide, som han med megen Interesse havde beskæftiget sig med i sine sidste Dage, da han af Gud blev bortkaldet til et bedre Liv; Sjøndt jeg dybt føler hvor ufuldkomment det vil blive, kan jeg dog ikke andet end forsøge paa at fuldføre det, for at hans Arbeide ikke skal være gjort forgjæves.

vigtigste, og aldrig bør forsømmes, har Staudinger endnu tilføiet nogle, som her ikke bør forbigaaes, og som kunne anvendes i Forbindelse med de før omtalte. Det vigtigste af disse er uden tvivl et Middel, som er anvendt af en Landmand i Holland, hvilket tillige vidner om, hvormeget man formaaer ved utrættelig Flid og Udholdenhed. Denne Mand, som havde en Lod (paa omtrent 20 Tdr. Land), der var opfyldt med Padderokker, fattede den Beslutning at befrie sin Jord fra dette skadelige Ukrud ved at stifte den af, ligesom man stifter Asparges. Han forsynede derfor sine Børn med Knive, og uagtet hans Naboer loe ad dem, lod han dem anvende enhver ledig Time til at affstikke Padderokker, saasnart disse vare skudte nogle Tommer ovenfor Jorden, og lod dem trække dem op med Forsigtighed, at ikke Rodenden skulde knække af og blive tilbage. De affstufne Padderokker bleve derefter kastede ud paa Veien eller i en Afløbsgrøft. Det Sikreste vilde vel være at brænde dem, at de ikke andensteds skulde komme tillive og foraarsage Skade.

Efterat han paa denne Maade havde fortsat dette Arbeide Foraar, Sommer, Efteraar og det derpaa følgende Foraar, bleve hans Naboer vaer, at der var foregaaet en mærkelig Forandring med det før saa udraabte Stykke Land, og dets Eier kunde allerede holde 2 à 3 Melkeføer flere end før, ja havde endog Vinterføder til dem af det samme Land, medens han hidtil havde maattet kjøbe alt sit Hø til Køerne andensteds fra.

Han stolede imidlertid ikke paa Afstikningen af Padderofferne, men gav Jorden saa tidligt som muligt om Foraaret saamegen Gjødning som han kunde undvære, og efterhaanden som hans Omstændigheder forbedrede sig, kjøbte han mere til.

Med Undtagelse af Vinteren, da Padderoffen fryser af, blev han ved paa den beskrevne Maade at afstikke Spirerne, skjøndt disse bestandig kom mere sparsomt frem, og efter fire Aars Forløb kunde han paa samme Areal, hvor der før neppe var Græs nok til 10 Køer, nu holde 15 Køer, der naturligviis med det forbedrede Græs og Høe gave forholdsviis langt mere og federe Mælk end før.

Det er let at indsee, at dette Arbeide saaledes rigelig lonnede sig; thi 1) sparede han den Sum, som han aarlig maatte anvende paa at indkjøbe Høe; 2) kunde han nu have Indtægten af 5 Køer mere end før; 3) istedenfor lidet og slet Mælk, Smør og Ost, havde han nu oversflødig deraf og af en god Dvalitet; 4) hans Gjødningssmasse blev derved betydelig forøget, saa at han derved blev istand til at holde hele sin Jordlod i god Stand, og endelig 5) blev derved hans Eiendom langt mere værd end forhen.

At Beføstningen forholdsviis var ringe, kan man slutte deraf, at Arbeidet kunde udføres ved Børn, og paa Tider, da disse ellers gif ledige.

Det er af stor Bigtighed for enhver Landmand, at have et saadant Arbeide, hvortil han kan anvende sine Tjenestefolk og halvorne Børn paa Tider da der

ellers ikke er noget at bestille i Marken; ogsaa i denne Henseende vilde dette Arbejde være af Bigtighed, da man dermed kunde udfylde enhver ledig Tid paa en nyttig Maade. Dog maa man ikke glemme, at den blotte Afstikning af Padderokkerne ikke er tilstrækkelig, og at ved det anførte Exempel blev anvendt Gjødning for at befordre Græssets frodige Væxt. Vil derfor Noget vente sig et lignende Resultat af denne Operation, maa han enten ved paaført Gjødning, Gips, Mergel, Compost*) eller god Jord tillige forbedre sin Eng, for at Græsværten kan blive saa frodig, at den tilsidst ganske kan kvæle Padderokken.

Det er klart, at Alt hvad der kan befordre Græsværten, bidrager til at udrydde Padderokken; men derfor er det ikke overflødigt at udrydde den paa den nys anførte Maade; anseer man imidlertid dette for besværligt, kan man lade forskjellige Slags Kreaturer græsse paa de Steder, hvor Padderokken har Overhaand, for at de ved bestandig at afgræse den, kunne svække den i Værten. Men især bør man anvende Hestene hertil, fordi Padderokken ikke er skadelig for dem, og fordi de ganske afæde den, da derimod Køerne ikke æde den, med mindre de blive drevne dertil ved Hunger**).

*) Staubinger nævner ogsaa Tørveasse, Afaldet fra Saltkogerier, og af Gjødning bliver især Svinegjødning anbefalet som tjenlig til at dæmpe Padderokken med.

**) Ogsaa her i Landet er det bekjendt, at Kjør-Padderokken, som af Menigmand kaldes Skiftegræs, er skadelig for Køerne og derimod uskadelig for Heste. Saaledes findes der nogle

I Staudingers Skrift fortælles, at i Eggen af Nyswicz har man ved bestandig at lade alle Slags Kreaturer: Heste, Køer, Faar, Geder, Kalve, Sviin, græsse paa saadanne Jorder, som vare befængte med Padderoffer, ganske ødelagt dette Ufrud, da det paa denne Maade bestandig blev afgnavet. At det skulde ganske være ødelagt, synes imidlertid utroeligt efter det Foregaaende, men at det i høi Grad er blevet svækket derved, og at Græsset derimod er blevet frodigere ved den af Kreaturerne faldne Gjødning, er meget rimeligt.

Endnu et Middel, som synes meget hensigtsmæssigt, er ogsaa anvendt i Holland. En Landmand vilde nemlig engang omlægge sit Tag; da han ikke havde andet Sted at lægge det gamle Tagrør (*Arundo phragmites* L.), lod han det bringe ud paa et Stykke Land, der var overgroet med Padderoffer. Da dette Rør, som blev lagt $\frac{1}{2}$ Al. tykt, var raadnet, saa var der kun faa Padderoffer tilbage, og derimod var Græsset blevet saa velsmagende for Kreaturerne, at disse, især Hestene, aade det med stor Begjærighed, og i 20 Aar efter denne Operation har dette Stykke Land bestandig været befriet for hiint Ufrud.

Paa et andet Stykke meget sumpigt Land, der var opfyldt med Padderoffer, lagde man først et tykt

---

Huuslobder i Ulbølle Sogn, som ere meget befængte med den, hvorfor Besidderne enten have maattet tilbytte sig andet Høe hos Gaardmændene, eller maae holde en Hest istedenfor en Koe.

Lag Muurgruus og derpaa igjen et Lag god frugtbar Jord, og forvandlede det derved til en god kraftig Eng, hvori Padderokken efterhaanden ganske forsvandt*).

Af alle de anførte Erfaringer fremgaaer da som Hovedresultat, at Alt hvad der i Almindelighed bidrager til at forbedre vore Enge og Moser, vil ogsaa tjene til at dæmpe Padderokken eller gjøre den uskedelig, og at de vigtigste Midler hertil ere: 1) Engvanding, enten den skeer ved Overrisling eller ved at sætte Engen under Band om Vinteren; 2) Udgrøftning, hvorved Suurheden trækkes af Jorden, og endelig 3) Paaførelse af god Jord, Mergel, Gjødning eller andre for Jordsmonnet tjenlige Bestanddele. Ved disse Midler forbedres Engbunden og frembringer en tætsluttet Græsvært, som forhindrer

*) Ved denne Leilighed kan jeg ikke forbigaae at omtale en Operation, som blev foretaget for nogle Aar siden af en bekjendt agtet Landmand her i Egnen. Han havde et Stykke Moseland, som vanzirede hans ellers saa smukke Have, og tillige laae til Unytte, da det ikke frembragte andet end Mos og maadeligt Græs. Jordbunden bestod af en løs Lørvemasse, som ikke kunde bære Heste og Vogn; da han nu ønskede at forvandle den til en god og smuk Eng, lod han den først belægge med et Lag Riis og derefter lod han paaføre et saa tykt Lag af god Jord, at han kunde pløie den, og saaede derpaa Havre med Kløver og Græsfrø deri. Efter denne Tid har dette Stykke Land aarligt frembragt en overflødig og god Græsvært. Smidlertid kan jeg ikke indstaae for at denne Operation kunde betale sig; det var Eieren heller ikke saa meget om at gjøre at have pecuniær Fordeel deraf, som at forskjønne sin Have.

Padderoffen fra at skyde frem; derimod ansees det for umueligt ganske at udrydde den, og den vil komme frem igjen, naar Engen forsømmes.

Endelig maa det bemærkes, at det ikke alene er denne for Hornqvæget skadelige Plante, som kan forværre vore Enge; ogsaa Siv, Stargræs, Mos og andre Planter gjøre Skade, idet de borttage Pladsen for bedre Foderurter; det vil derfor være af Bigtighed ogsaa at udrydde disse unyttige Planter og tilberede Engen for bedre Foderurter, men dette skeer ved de samme Midler, som her ere betegnede; thi de gaae alle ud paa en virkelig Grundforbedring af Engene, og det vilde derfor være ønskeligt, at enhver Landmand, som har sure og sids Enge, maatte anvende dem, om han end er fri for hiint skadelige Ufrud. Ja hvor ønskeligt vilde det overhovedet være, at det kunde blive ret indlysende, hvor vigtigt det er i ethvert Agerbrug, at have gode Enge, og dersom man ikke har dem, at man da bør gjøre sig al muelig Umag for at forskaffe sig dem ved de Midler, som her ere beskrevne.

C. S. B.

(Anhang, meddeelt af L.).

Førend Staudingers omhandlede Skrift udkom, havde en Kjobmand Becker i Oldenburg indledt Underhandlinger med flere Regjeringer og landoeconomiske Selskaber, idet han havde tilbudt, mod Tilstaaelsen af en Præmie, at offentliggjøre et Universalmiddel

mod hiin skadelige Plante, som derved ganske skulde kunne udryddes. Efterat der fra flere Sider var ham tilstaaet Belønninger i Tilfælde af at hans Mittel maatte vise sig svarende til hvad der var lovet, udkom hans Skrift under Titel „Probates Mittel zur gänzlichen Vertilgung des Duwocks” Brem. 1841, og Forsøg bleve nu anstillede med det deri angivne Mittel, under Opsigt af en Comitee. Dette Bederske Univerfalmiddel er nylig belyst med en skarp Critik af ovennævnte Forpagter Staudinger i hans „Gesammelte practische Erfahrungen” 2c. 2tes H., Hamburg 1842. Han giver heri følgende Skildring af Middelet: Paa det Stykke Land, som man ønsker befriet fra Padderokken, bortgraver man den øverste Jordforpe i omtrent 3 à 4 Tommer mere end en sædvanlig Plovsures Dybde; Jorden i den derved tilveiebragte Jordybning jævnes og stemples, og herover udbredes et Lag af Kalk, blandet med Sand, i flydende Tilstand saa tykt, at det, naar Massen er størknet, danner et Dække af $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{2}$ Tommes Tykkelse. Dette Kalkdække (som atter bedækkes med den affrællede Jordforpe) er det nu, som efter Hr. Beders Paastand aldeles skal hindre Padderokkerne fra at trænge videre frem. Staudinger beretter fremdeles, at den til Middelets Undersøgelse udvalgte Comitee har fundet dette aldeles uhensigtsmæssigt, idet det 1) ved Erfaring viste sig utilstrækkeligt til at udrydde den nævnte Plante, 2) var for be kosteligt til at kunne svare Regning, og 3) tillige virkede hæmmende paa Græsarten.

Dette vilde maaskee være tilstræffeligt til at sætte Læserne ind i Forhandlingerne om denne Plantes Udryddelse. Betragte vi nu dens Virkninger i Almindelighed og dens Betydning for Danmarks Landvæsen i Særdeleshed, da bliver det første Spørgsmaal, om den virkelig kan antages at være farlig i den Grad, som ovenfor er anført. Maa det nu end indrømmes, at den kan indeholde skadelige Bestanddele og at den navnlig nydt i Mængde af Dvæget kan blive farlig for dette, synes dog den Beskrivelse, som Staudinger giver af dens Virkninger, at være overdreven. Det er i denne Henseende værd at lægge Mærke til, hvilken Uoverensstemmelse der finder Sted mellem de forskellige Forfattere, med Hensyn til Angivelserne af Padderokkens Virkninger. Medens saaledes flere, især tydske, Landoeconomer skildre den som i høi Grad farlig, omtale andre Forfattere, f. Ex. Wahlberg (i hans „anvisning til svenska fodervärternas kannedom“) den endog som brugelig til Dvægfoder, idet han, efterat have omtalt *E. luviatile* som en Plante, der gjerne ædes af Kreaturerne og endogsaa skal forsøge Melken hos Køerne, derpaa opregner flere Arter af samme Slægt (og deriblandt *E. palustre*) som Planter, der med større eller mindre Begjærlighed ædes af Dvæget. Formodentlig maa Sandheden her, som sædvanligt, søges mellem begge Extremene. Hornemann (oec. Plantelære 2 D. S. 345) bemærker blot om den: „den skal, ligesom flere af samme Slægt, være skadelig for Dvæget.“ Det vilde imidlertid være ønskeligt, om

nsiagtige Undersøgelser i denne Henseende bleve foretagne, og det er derfor ikke uvigtigt, at Landmændenes Opmærksomhed henledes paa denne Plante, saameget mere som de Midler, der af Staudinger foreslaaes til dens Udryddelse, tillige vilde have Engenes Forbedring til Følge. Der er vistnok mange andre Planter, som, nydte i samme Mængde, kunne virke ligesaa skadeligt paa Dvæget som Kjær-Padderoffen, og at fortrænge disse ved en hensigtsmæssig Behandling af Engene, og ved Indførelse af gode Græsarter og Bælleplanter, vil i alle Tilfælde være fordeelagtigt for Landvæsenet.

Et andet Spørgsmaal, som maa gjøres, er i hvilken Grad den er udbredt i Danmark, for at man deraf kan slutte, hvorvidt den egner sig specielt til de danske Landmænds Opmærksomhed. Det er Botanikerne bekendt, at den i det egentlige Danmark vel ingenlunde er ualmindelig, men tillige at den sjældent findes paa noget Sted i overordenlig Mængde, og dernæst, at den næsten altid kun forekommer paa meget flette, sure Enge og i Moradser. Dette bekræftes ogsaa ved Beretninger til det kongelige Landhuusholdningssekskab fra erfarne Landmænd i Rigets forskjellige Egne*). I Hertugdømmene synes den derimod at

---

*) Forfatterne af disse Beretninger stemme forøvrigt heller ikke alle overeens med Hensyn til Spørgsmaalet om Kjær-Padderoffens Skadelighed eller Uskadelighed. Nogle erklære f. Ex., at den ikke er dem tilstrækkelig bekendt, Andre, som vel kjende den, have ikke bemærket dens skadelige Ind-

være mere udbredt: den angives saaledes som almindelig i Nordflesvig af Skolelærer Appell i det Lærningsselskab, der i en Beretning til Landhuusholdningsselskabet meddeler, at Kjær-Padderoffen (som i den nævnte Egn kaldes Torr eller Turr), ved flere Forsøg har vist sig skadelig for Hornqvæget, der kun æder den dreven af Hunger, og at Heste og Faar vel æde den, men ikke trives vel derefter. At den i Ditmarsken ligeledes er almindelig, sees deels af Staudingers Beretninger, deels af Etatsraad E. Viborgs Afhandling „om Skadeligheden af Kjær-Hestehale for Hornqvæget“ (indsført i Veterinairselskabets Skrifter Bdie D. 1818 S. 353). Til denne Afhandling, som tillige meddeler Resultaterne af nogle med oftnævnte Plante anstillede Forsøg, henviser vi Læserne, da den er et af de faa Aftstykker i denne Plantes Historie for vort Fædrelands Vedkommende.

---

flydelse paa Dvæget, ja endog ved Forsøg fundet den uskadelig, imedens Andre troe at have bemærket usorbeelagte Virkninger af den.
